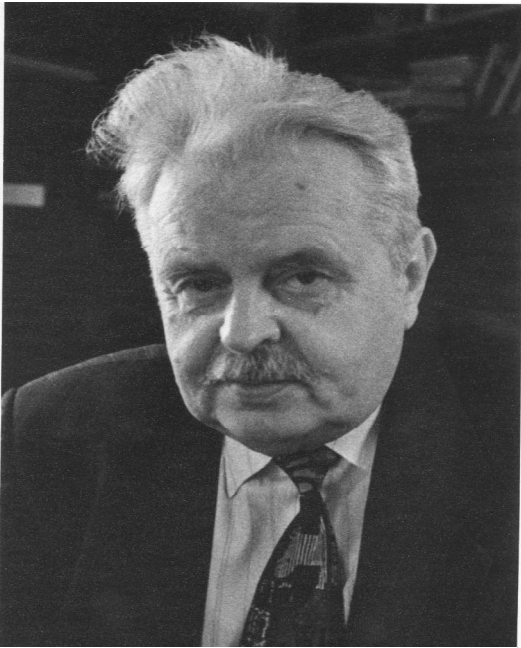

Пам'яті професора Корнія Денисовича Товстюка

22.03.1922 – 16.09.2004

22 березня 2017 року виповнилося би 95 років знаному вченому-фізику і видатному громадянину, прекрасному педагогу і просвітителю, організатору науки і виробництва, полум'яному борцю за волю українського народу, за становлення незалежної української держави, доктору фізико-математичних наук, члену-кореспонденту НАН України, двічі лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, професору Корнію Денисовичу Товстюку.

Корній Денисович народився у буковинському селі Мамаївцях, що поблизу міста Чернівці. 1945 року вступив до Чернівецького державного університету на фізико-математичний факультет, який закінчив з відзнакою у 1950 році. З 1950 по 1953 рік працював асистентом кафедри експериментальної фізики ЧДУ. З 1953 по 1956 рік навчався в аспірантурі при кафедрі теоретичної фізики університету, яку завершив успішним достроковим (за півроку до закінчення

терміну аспірантури) захистом кандидатської дисертації на тему “Квантова теорія напівпровідників типу Ge”. Впродовж 12 років (з 1956 по 1968 р.) Корній Денисович – завідувач кафедри напівпровідників ЧДУ. Вражаючою була широта наукових інтересів Корнія Денисовича. Теоретичні дослідження ізотропних, анізотропних напівпровідників, напівпровідників з непараболічним законом дисперсії, розробка моделі нееквівалентних електронних долин, методів застосування теорії груп до задач фізики твердого тіла органічно поєднувалися з експериментальними дослідженнями оптичних, магнітних, гальваноманітних характеристик напівпровідників, магнітної сприйнятливості та ядерного магнітного резонансу. У 1967 р. активна наукова діяльність Корнія Денисовича вилилася в успішний захист докторської дисертації на тему “Особливості зонного спектру і механізмів розсіювання в анізотропних і непараболічних напівпровідниках”. На базі кафедри напівпровідників ЧДУ в 1968 році він організував першу в СРСР проблемну лабораторію з фізики напівпровідників.

У вересні 1968 року Корній Денисович очолює кафедру теорії твердого тіла у Державному університеті ім. І.Я. Франка у місті Львові, та вже наступного року знову повертається на Буковину, де організовує Чернівецьке відділення Інституту напівпровідників Академії наук УРСР, яке складається з двох великих проблемних лабораторій: лабораторії Міністерства оборонної промисловості СРСР та Міністерства авіапромисловості СРСР. У цей час наукові інтереси К.Д. Товстюка і його наукової школи поширюються на область кореляційної термодинаміки, що враховує взаємодію між частинками, теорію фазових переходів, багаточастинкові взаємодії в сильноанізотропних та вузькощілинних кристалах. Дослідження проводяться як експериментальними (ЯМР, магнітна сприйнятливність, оптична, фотоелектрична спектроскопія, гальваноманітні ефекти), так теоретичними методами (метод функції Гріна, методи теорії груп, кр – збурення). Ці роботи, разом з вдосконаленням технічної бази експериментальних досліджень, дозволяють розвинути технологічний напрямок. Очолювані Корнієм Денисовичем лабораторії стають визнаним технологічним центром в Україні й усьому СРСР. Основні досягнення Чернівецького відділення того часу підсумовано у монографії Корнія Денисовича Товстюка “Напівпровідникове матеріалознавство” (Київ, 1984). На

базі науково-технологічних розробок Чернівецького відділення ІІМ АН УРСР створюються наукові основи нових технологій електроніки та фотоелектроніки. Це дало поштовх до організації, за ініціативою та безпосередньою участю К.Д. Товстюка, чотирьох підприємств електронної промисловості у місті Чернівцях. У 1973 р. наукова діяльність Корнія Денисовича Товстюка була відзначена Державною премією УРСР в галузі науки і техніки. У 1978 році проф. К.Д. Товстюк обирається членом-кореспондентом Академії наук УРСР.

З 1991 року проф. К.Д. Товстюк – завідувач Львівського відділення відновлювальних джерел струму ІІМ АН УРСР, з 1995 р. – професор кафедри напівпровідникової електроніки Державного університету “Львівська політехніка”, багато років – голова Спеціалізованої вченої ради з захисту докторських дисертацій з технічних та фізико-математичних наук. Серед нових досягнень Корнія Денисовича і його співробітників цього періоду – відкриття об’ємного акумуляторного ефекту у шаруватих структурах. К.Д. Товстюк створив наукові основи технології нового покоління високопотужних і високоемних акумуляторів, накопичувачів та гібридів на їх основі, які запатентовані, сертифіковані і впроваджені у виробництво. Ці роботи відзначені Державною премією України в галузі науки і техніки у 2001 р.

Завершуючи спогади, хотілось би ще раз підкреслити величезний талант Корнія Денисовича організувати науку, створювати наукові лабораторії та колективи з їх незабутньою творчою атмосферою, виховувати молодих науковців. У нього завжди було для цього дуже багато енергії, якої він не втрачав до кінця свого життя. Корній Денисович завжди орієнтував наукові дослідження на розвиток фізичних засад матеріалознавства. Він дуже добре розумів, наскільки воно є важливим. Сучасний розвиток фізики повністю підтверджує його правоту – саме у відкритті нових матеріалів, як то графен чи топологічні ізолятори, отримано найважливіші досягнення в останні роки. Розуміння перспективи дозволило Корнію Денисовичу стати справжнім фундатором наукової школи з фізики напівпровідників у Західній Україні. Під його безпосереднім керівництвом було захищено 56 кандидатських дисертацій. Понад 20 його учнів стали у подальшому докторами наук. Вони продовжують розвивати його наукові ідеї в різних університетах і академічних інститутах України та по всьому світу, працюючи на благо науки, служіння якій було смислом усього життя Корнія Денисовича. І, звичайно, пам’ятають свого вчителя.

Ярослав Бобицький, Ярослав Буджак, Іван Григорчак, Віталій Дугаєв, Дмитро Заячук, Захар Ковалюк, Володимир Літвінов, Богдан Лукіянець, Олександр Малик, Володимир Манассон, Степан Мельничук, Йосип Стахіра